

NEKROLOG

PROFESSOR, DR. PHIL.

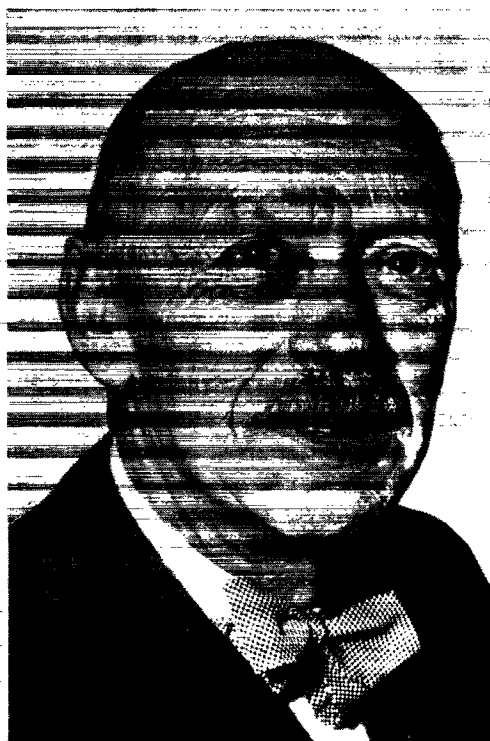
HARALD ULRIK SVERDRUP

15. november 1888 — 21 august 1957

For professor Harald Sverdrups mangfoldige venner og kolleger i hele den civiliserede verden kom meddelelsen om hans pludselige død den 21. august 1957 som lyn fra klar himmel. Ikke alene var han blandt Norges største sønner, men hans betydelige videnskabelige indsats som polarforsker, meteorolog og oceanograf, hans stille, personlige charme og brede humanistiske livsindstilling havde skaffet ham venner, beundrere og elever overalt på kloden, hvor han havde færdedes - i sit hjemland, i polaregnene, i Californien, i Indien og mange andre steder.

Harald Sverdrup var født 15. november 1888 i Sogndal som søn af professor Johan Edvard Sverdrup. Familien, der omfatter adskillige betydelige medlemmer i Norge, stammer fra landsbyen Sverdrup i Sønderjylland, og både på fædrene og mødrene side var bedstefædrene teologer. Fætteren Otto Sverdrup blev kendt som Fridtjof Nansens kaptajn på „Fram“, hvilket sikkert tidligt medførte Harald Sverdrups store interesse for arktisk forskning, indenfor hvilken en betydelig del af hans videnskabelige indsats blev gjort.

Sverdrup blev student 1906 og studerede fysisk oceanografi og astronomi ved Oslo Universitetet. Han blev allerede 1911 assistent hos professor V. Bjerknes og fulgte med denne til Leipzig, da Bjerknes blev professor her. Under opholdet her udarbejdede Sverdrup sin doktor-

Professor, dr. phil. Harald Sverdrup.

disputats, „Der Nordatlantische Passat“, og han fortæller selv, at han under arbejdet stadig var sulten - det var jo under første verdenskrig, opholdet i Leipzig fandt sted. 29 år gammel, i 1917, kom Sverdrups store chance, idet

han blev antaget som videnskabelig assistent på Roald Amundsens Nordpolsekspedition med „Maud“; men han skulle også deltage i navigationen af skibet og tillige i kokkearbejdet! „Maud“ afgik i juni 1918 fra Norge, og ekspeditionen skulle have været i 3-4 år, men først i 1925 kom Sverdrup efter visse afbrydelser hjem „for good“ fra denne ekspedition. Hans naturlige evner til at omgås mennesker blev utvivlsomt udviklet til det høje stadi, han havde opnået i så henseende, under det pres, som det altid er på ensomme ekspeditioner at være henvist til at leve på godt og ondt i en ganske lille kreds af mennesker; det kræver humor, overbærenhed med andre, en god portion venlighed og megen selvdisciplin at klare så mange år i isørkenen som ven med alle sine skibsfæller. Adskillige arbejder blev for Sverdrups vedkommende resultatet fra denne mangeårige ekspedition. Ikke mindre end 50 afhandlinger blev efterhånden publiceret af Sverdrup med emner fra „Maud“-ekspeditionen; et af hovedarbejderne er „Dynamics of Tides on the North Siberian Shelf“. Bearbejdelsen af materialet varede til 1933, og det er forbavsende at se, hvor vidt favnende Sverdrup var - og hvor uhyre flittig. Afhandlingerne omfatter ikke blot meteorologiske observationer og tidevandsstudier, strømforhold, fysiske forhold vedrørende havvandet og isen, men også marin geologi, aurora polaris, atmosfærisk elektricitet, astronomiske observationer og observationer vedrørende dyrelivet i drivisen. Sverdrup udarbejdede desuden en rejseberetning og skrev en populær bog om sit ophold på 8 måneder alene hvid mand blandt Chukchi-nomadefolket i Nordøst-Sibirien.

I 1928 blev Sverdrup gift med Gudrun Brønn Vaumund, som overlever ham, og om hvem megen sympati samlede sig ved hans pludselige død.

Harald Sverdrup var imidlertid 1926 blevet Bjerknes's efterfølger i meteorologi som chef ved Geofysisk Institut i Bergen, og i 1931 blev han professor i geofysik ved Christian Michelsens Institut. Men der var bud efter hans store

viden og dygtighed fra mange sider; således var han et halvt år to gange knyttet til Department of Terrestrial Magnetism of the Carnegie Institution i Washington, hvor han deltog i analysen af de oceanografiske data fra det umagnetiske skib „Carnegie“'s syvende togt; og i 1931 virkede han som videnskabelig leder i forbindelse med Wilkins-Ellsworth's Nordpolarekspedition med undervandsbåden „Nautilus“; i 1934 besøgte han sammen med glaciologen H. W. Ahlmann snemarkerne på Spitsbergen.

Allerede 1936 blev Harald Sverdrup igen revet ud af sit arbejde i hjemlandet, idet det store oceanografiske institut tilknyttet University of California, „Scripps Institution of Oceanography“ i La Jolla sikrede sig ham som direktør. Her virkede han til marts 1948, da han kaldtes hjem til Norge som direktør for Norsk Polarinstitut og som professor i geofysik ved Oslo Universitet 1949. Sverdrups indsats i oceanografien under hans ophold i Californien var meget betydelig. Under krigen stillede han sine evner til rådighed for det amerikanske forsvar, og det lykkedes ham sammen med W. Munk at finde frem til en metode til forudsigelse af søgang og dønning med henblik på landgangsoperationer. Nævnes må endvidere hans studier over Stillehavets oceanografi, over turbulens i atmosfæren og havet, og over forholdet mellem den fysiske oceanografi og marinbiologien. Men ikke alene på rent videnskabeligt og på administrativt område gjorde han i disse år en indsats af betydning, men også på undervisningsens område fik han i disse år ved sine forelæsninger o. l. meget stor indflydelse. Hans betydeligste indsats med hensyn til udviklingen af oceanografien verden over skete også på undervisningsens område, idet han med bistand af M. W. Johnson og R. H. Fleming i 1942 udgav en kæmpe-håndbog „The Oceans“, som for een eller to generationer vil stå som *lærebogen* i oceanografi. På norsk udgav han senere (1952) en lille „Havlære“ til brug på de norske fiskerskoler; denne lille bog viser, hvor betydelige pædagogiske evner han besad,

og hvor klart han for fiskerne kunne fremstille relationen mellem den fysiske oceanografi og dyrelivet i havet.

Så snart Sverdrup vendte hjem fra Californien kastede han sig ud i nye store opgaver. Han blev 1948 Norges delegerede i „Det internationale Havundersøgelsesråd“ og blev dets præsident i 1955; for dette råd blev hans død et uerstatteligt tab. Desuden medførte hans store indsigt i polarforhold, at han gennem flere år var stærkt optaget af glaciologiske studier i antarktika.

Sverdrup var uhyre flittig og en meget produktiv videnskabsmand; når undtages „Maud“-årene så flere afhandlinger årlig lyset siden hans første afhandling i 1914 - ialt mere end 200 afhandlinger og bøger.

I hans seneste år blev hans medmenneskelige interesser stærkt beslaglagt ved humanitært arbejde, og han var flere år formand for det norske fond for hjælp til underudviklede lande;

flere gange var han i Indien, hvor Norges hjælp finder sted. Utvivlsomt sled alt dette for stærkt på denne samvittighedsfulde mand.

Harald Sverdrup blev selvfølgelig, som den fremragende og flittige videnskabsmand han var, påskønnet fra mange sider, som æresdoktor og æresmedlem af mange universiteter og videnskabelige selskaber, tildelt medaljer og ordner fra talrige lande, også fra Danmark.

Det var aldrig med store ord og dominerende fremtræden, Sverdrup virkede; men netop hans stille, kloge tale og hans beskedne fremtræden gjorde, at alle måtte lytte til hans ord og få tilid til ham; hans menneskevenlige indstilling gjorde et samarbejde med ham til en oplevelse. Han fik en lykkelig død - midt i arbejdet, som han elskede; og fra alle sider fremførtes der ved hans død en tak til videnskabsmanden, lederen, medarbejderen og vennen, der havde evne og vilje til at være en videnskabens ydmyge bygmester og sine medmenneskers hjælper.

Å. Vedel Tåning.